

8
ZG
9903
DISSERTATIO PHILOSOPHICA

De

SIMULATIONE IVDICIS

QVAM

D. O. M. A.

Sub

PRÆSIDIO

*Viri Plurimum Reverendi, Amplissimi atque
Excellentissimi*

JACOBI SCHALLERI.

Phil. Pract. Prof. Publ. Fautoris & Præcepto-
ris sui ætatem colendi

naddūrapiv defendendam suscipier

Die Octobris

WOLFGANGUS PICHLERUS

Essling.

ARGENTORATI

Tvdis exscripsit SEBASTIAN-NICOLAVS HETSTEDT,

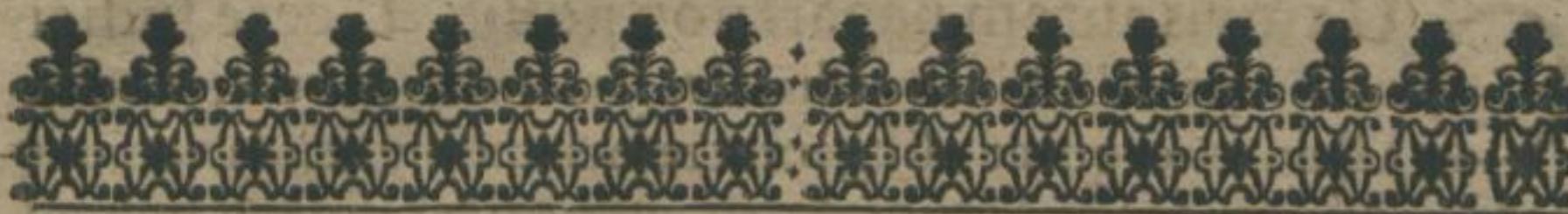
Philos.

C.

224,32

ANNO c̄lo Ioc LVIII.

Sächsische
Landesbibliothek Dresden

PROOEMIUM.

THeses aliquot *σύνθετοι* publicæ *αὐτοτίκειας* incudi subjecturis, occurrit inter alia callidum Eurimedis consilium, quo *solerter*, ut Barclajus loqui amat, *tanquam de re nota agens in aliorum se penetrabat consilia*. Communem ferè hanc esse procedendi rationem, experientia comprobatum: Cum Judices ad expugnandam Rei pertinaciam, socios communis flagitii indicium fecisse simulant, prorsus ad exemplum Eurimedis, qui *coram Eristhene Oloodemum, coram Olo-demo, subodorante quidem hac, Eristhenem ve-neficum confessum esse finixerat, eorumque faci-nus feliciter per vestigaverat*. Factum exinde, ut quo magis hic procedendi modus usu receptus, eò magis nobis arriserit, nec dubitamus, quenquam fore, qui ob materiae difficultatem id nobis viciovertat.

A

Quam-

Quamvis autem negari non possit. Licere Iudici omnibus adhibitis mediis *uti simulatione* ut veritatem à Reo extorqueat ,diligenter tamen distinguenda veniunt negotia religionis à Politicis: *Iudici enim Ecclesiastico & quā tali simulationem omnem denegamus*, quia ejusmodi simulatio induit naturam mendacii proprie sic dicti , cum sit per se scandalosa , si non actu tamen potentia ; Decipiuntur enim , verba sunt *Viri Pl. Reverendi atque Amplissimi Dn.D.Dannhaueri in quest. moral.* qui adstant , qui Jovem lapidem jurarent , te ei addictum esse religioni , cuius præ te fers speciem. Obstare autem nobis videtur *factum Iehu* , qui simulabat se præcipuo sacrificio Idolum Baal venerari , ut hoc stratagemate usus posset Baalitas oportune occidere ; sed facilis est solutio in loco ante citato adhibita : *Jehu enim fraudulenter adeoque male v. 19. & studiose adeoque benè v. 30. egit*; Illud quia simulavit cultum Baaliticum ; Hoc quia stirpitus eradicavit abominabilem Deo Idololatriam. Hinc recte *Augustin.* monet : Illum Jehu mendacio impio ac sacrilego occidendos impios & sacrilegos inquirentem imitari non decet , nec si de illo qualis fuisset , eadem Scriptura tacuisset , cum vero scriptum sit , eum rectum cor non habuisse coram Domino , quid ei profuit , quod pro nonnulla obedientia , quam de domo Achab omnino delenda , pro cupiditate suæ Dominationis exhibuit , aliquantam mercedem transitiam accepit. Osiander autem in *Com. ad h. l. ubi & Constantij* habet , inter facta *Heroica* , quæ admiranda potius , quam imitanda recenset .

Matth. 10.

Theseos autem nostræ certitudo pluribus patet ex Iudicio I. Salvatoris , quo apertam & ingenuam sui confessionem , etiam in generatione adultera & peccatrice , non Apostolis tantum & eorum successoribus privatim , sed omnibus omnino hominibus injunxit , ejusque præmium amplissimum constituit. II. Petri , qui tanquam os Apostolorum & Coryphæus , non generalem nimis & æquivocam sed plenam & planam confessionem edidit , ejusque fructum sanctificum , solatifluum & inchoative salvificum percepit. III. Tum Sociorum Danielis , qui maluerunt mortis subire periculum , quam jugum ducere cum infidelibus : Tum SS. Martyrum qui non tantum ore veram Christi doctrinam prædicarunt , sed & suo sanguine confirmarunt. Cauter tamen observandum monitum .

Matth. 16.

16.

Dan. 3. c.

monitum Salvatoris, ut sc. serpentina prudentia columbinam simplicitatem temperet, ne nos met ipsos, quod Origenes fecisset, nî mater surreptione caligarū exitum prohibuisset, in pericula conjiciamus: cum ad confessionem tanquam ad præceptum affirmativum nemo teneatur ad semper & ubique, ut in quæstionibus temerariis, ubi necessitas non postulat: Nullum tempus est, quo liceat negare Christum, est quo liceat non confiteri, docente Hodosophia nostra. Sed quia de his pluribus Theologi, nos quid de *Judice Politico* sentiendum sit paucis dispiciemus.

Matth. 10.

16.

p. 78. Ord.

p. 99. Ec.

Sunt qui peccant in excessu, sunt qui peccant in defectu. Multi ex Adversariorum numero, qui extra dubitationis aleam hanc quæstionem ponunt, & Priscillianistas imitari videntur, potest iis merito annumerari Bodinus qui lib. 4. de Magorum Dæmonom. c. i. contra communem Doctorum sententiam scribit, quod absque peccato liceat in certis casibus alicui mentiri, & per consequens, quod etiam pro certo habet, in causa criminali, cum Reus alio modo ad confessionem veritatis adigi nequit, Judici veritatem mendacio protrahere nullatenus prohibitum: Sed quia hæc sententia singularis, & erronea meritò à Concilio Tridentino, teste Laymanno rejecta & allegatus liber, usque ad errorum emendationem, legi prohibitus: Non mendaciis sed veritate è suis latebris eruendi quod multis probat Augustin. c. i. cont. mendac. Faciamus ne contra Apostolum mala, ut inde eveniant bona? Quid autem est aliud mentiamur ut veritatem eliciamus, nisi faciamus mala ut inde eveniant bona: Veritate sunt cavenda, veritate capienda, veritate occidenda. Alii multo gravius imò mortale peccatum esse existimant, si quis in Curia, quæ tanquam sedes justitiae sancta esse debeat ulla simulatione, fallacia dolore uti velit, & hinc omnem simulationem peccatum esse constanter asseverant, nominatim Thomas, qui tamen in his nobis non videtur esse contrarius; Ille enim vocabulum simulationis in malam omnino partem accipit & prout est vitium virtuti, veritati, contrarium, nos vero prout non fraudis sed prudentiae effectus. Prudentia autem activa cum recta ratione cum concordia ad legem æternam & vetat perfide agere cum aliis.

Rectius quidam mediâ incedentes via, docent; nec omnem simulationem bonam, nec omnem malam; sed eam tantum quæ

in Process.
jurisd. cont.
sag. Ec. Ve-
nef.

Aug.

Ord. DD.
cit. apud
Laym.
2.2.q. III.
**.1.*

Danh. in
99. Mor.

à bonitate seu malitia intentionis bonitatem aut malitiam habet.
 Malitia enim intentionis si absit, nihil aliud est, quam animi quædam sagacitas cum prudentia civili coniuncta, quæ Christianæ charitatis vinculum nec infringit, nec abrumpit, nec oritur ex animo injuste fallendi, aut aliis nocendi d. juste aliquem probandi reprehendive aliorum mores, quæ alias erroris preservativa aut correctiva dici solet: Hinc bene distinguunt Philosophi, Simulationem quæ in quotidiana conversatione cernitur in honestam & in honestam;
 Cum hac utpote virtuti, veracitati, contraria nihil commercii nobis intercedit; Illius exempla in sacris occurunt plurima: Nota est *Simulatio stratagematica Iosuæ*, qua mandante Deo usus & insidias inter Hai & Bethel, eo ipso in loco ubi Abraham olim aliquantis per sedem familiæ & Ecclesiæ suæ habuit Gen. 12. collocavit, & simulatione fugæ hostes avidè in sequentes longius ab oppido abstraxit, quod milites in insidiis positi interea captum incenderunt; Quo Exemplo moti forsitan & alii Duces ejusmodi simulationibus usi, ut notat Chyträus in *comment. ad h. l.* Imò quid hisce communius, quid utilius, quid magis necessarium? Ferunt, quod apud Lacædemonios, quibus fortitudo militaris in summo erat pretio, Duci, qui fraude aut stratagemate quodam victoriam consecutus erat, potestas daretur, majorem victimam immolandi, cum qui vi ac justo prælio superasset non nisi gallus permitteretur: Quomodo enim hosti potentiori resistet impotentior sed bonitate causæ potior, aut optima causa munitus illicò se dabit & impetrata faciet aut stratagemate alterum conabitur subjugare *inquit D. Danh. in quest. moral.*

Nota est *simulatio Davidis provisoria*, quando immutavit os suum coram aulicis & collabebatur inter manus illorum, & impingebat in ostia portæ, defluebantque salivæ in barbam, uno verbo cum amentem & stultum se simulabat, ut pericula imminentia evitaret: Nec eum aliquid huniani passum existimamus cum *Wendelin.* ex eo quod Deo in Ps. 34. gratias egerit, pro singularis evadendi modi revelatione; ut colligit *Osiander*, verba ejus sunt: Non peccavit David stultitiam simulando, ad quod eum summa necessitas coegit; Eo enim tempore composuit duos præstantissimos Psalmos trigesimum quartum & quinquagesimum septimum, ut inscriptiones eorum testantur; In loco enim quandoque desir-

Geslf.

Iofui c. 8.

1. Reg. 21.

in Phil.
mor.in comm.
mb. l.

desipere sapientia summa est. Non sicut tantum eo ipso tempore
θεόπνευσος d. etiam θεοπνέυσως scribens.

Nota est Christi *simulatio exploratoria & maioris desiderii ex-
citatoria*, qua coram discipulis finixerat se nescire quæ ante ejus
crucifixionem & mortem Hierosolymis facta fuerant, sed solcete
discipulos interrogaverat, de iis rebus quarum ipse pars maxima
imo solus fuerat, ut prius discipulorū incredulitatem eliciat atque
ex ipsorum responso occasionem eos erudiendi habeat. Maxi-
milianus Sandæus in mundo fallace producit *simulationem Modestiae*
qua Iohannis negavit se Eliam aut Prophetam, cum tamen fuerat
Elias ex effato Christi Matth. 11. 14. Matth. 17. 12. Et Propheta ex
effato Zachariæ divino spiritu pleni Luc. 1. 76. etiam Christi
Matth. 11. 9. Hujusmodi autem simulationes vitia aut peccata di-
ci non poterunt, cum à Spiritu Sancto in scriptura loquente multis
exemplis consecratae, ab ipso Christo, Patribus & aliis Christianis Impera-
toribus, ut demonstrari posset si instituti nostri ratio permitteret
ad amata sint, quod contra eos, qui omnem simulationem ac pro-
inde etiam has illicitas esse contendunt, demonstrandum fuit, plu-
ra autem de illorum errore infra.

His igitur recensitis aliisque similibus uti posse *Iudicem Poli-
ticum*, variis rationibus comprobari potest. Et quidem I. exemplo
Salomonis Regis sapientissimi, qui simulavit infantis occisionem,
quasi vellet partem uni, partem alteri mulieri contendenti dare:
Non enim, ut notat Osiander in comment ad h. l. hoc præcipiebat
Rex quod id fieri vellet, sed quia norat τοφγάς φυσικὰ seu ardentif-
sum Amoris affectum parentibus, præcipue vero matribus, à
Deo in natura plantatum, itaque voluit hac jussione excitare illum
affectum maternum ut manifestum fieret quænam vera esset vivi
infantis mater: Nec opus est ut ad facta Heroica illud relege-
mus, hoc enim exemplo edocimus, ut iterum notat Osiander I. c. Ma-
gistratus ubi testimonia desunt, Sagaciter debet investigare quæ
pars inter litigantes meliorem causam habeat: Summe igitur
necessariam imò inevitabilem Iudici Simulationem esse, satis pro-
bat Salomonis exemplum.

2. Ita ratiocinati possumus: Quicunq; non tenetur omnia quæ
scit: omnibus revelare, ille potest & debet quædam dissimulare seu
occultare A. Iudex non tenetur omnia quæ scit omnibus revelare

A. 3

E. pot-

Luc. 24.

3. Reg. 3.
6. 16.

E. potest & debet quædam apud quosdam dissimulare seu occultare. Major sua radiat luce, magis tamen illustratur exemplis in sacro codice contentis & supra allegatis: Vulgarissimum sed & certissimum est, quod adducunt *Samuelis*. Is in mandatis accepit, ut impleat cornu oleo & in filiis Isai aliquem ungat in Regem. Meruit autem Samuel, & quando vadam, inquit, audiet enim Saul, & interficiet me; Cui Dominus respondit, vitulum de armento tolles manu tua, & dices, immolandum Domino veni. Certè adventus causa erat unctionis Davidis, quam ut tegeret, non permittit, sed mandat, Dominus, ut prætexat aliam, non mendacium sed *dissparatam veritatem*; Hanc verbis enunciat, illam animo retinet: Nec ullum fore tam absurdum existimamus, qui in eo Samuelem peccasse sentiat: etsi enim mentiri, ut nunquam, etiam tūm cum nemini obesses d. aliis prodesse; ita imprimis cum proximum vel quemvis alium cum quo tibi res, quod contra Priscillianistas & alios notandum, fallere intendis, non licet, dissimulatio tamen rei magnæ, pia prudentia, & justam excusationem metetur: Quod B. *Gregorius* hanc *Samuelis dissimulationem* perpendens agnovit; Quid inquiens, his verbis ostenditur, nisi quia Tyrannorum versutia atque sævitia, pia interdum fraude est deludenda: Præcepto namque Domini de armento vitulus tollitur, immolatio simulatur, & ad regiam unctionem pervenitur, quia dum nocere Tyranni cupiunt, objicienda sunt illis quædam quæ credant ut nocendi aditum non inveniant.

Minor quoq; ex jam dictis satis manifesta videtur: Quæ enim lex ad ea obligat Iudicem, ut omnia quæ scit omnibus relevet? Nulla sane; *Veracis enim officium non tantum est πò αληθεύειν, sed & πò μὴ αληθίσκειν*: Neque veritas est dicenda ubivis simpliciter omni loco, tempore, absque nullo discrimine, d. prudentia ut in omni virtute, ita potissimum in hac est adhibenda. Non equidem diffitemur difficile esse determinatu quantum sit concedendum prudentiæ in veritate reticenda ac legenda, fieri tamen potest, ut absque vitio prudenter aliquando non dicamus veritatem. *Præceptum enim affirmativum de veritate dicenda non obligat ad semper & ubique*. Nunquam aliquid veritati contrarium sive falsum sive mendacium est dicendum, at nec semper omne verum est dicendum, sed prout exigit ratio circumstantiarum bene expensarum.

Summa

Summa omnium huc credit; cum veracis officium sit' prudenter & circumspecte semper agere ac dicere, & verum vel profiteri vel celare, pro re nata, & circumstantiis oblatis, judicem urgente necessitate vel reticere posse veritatem, vel orationem aliò flectere tutò ac licitè posse, imò debere. Sed sedulo cavendum ac providendum, ne prudentia in calliditatem, aut veritas non prolata in mendacium, seu turpem simulationem abeat ac desinat: Hoc enim si fiat à vitio seu peccato excusari judex non poterit.

Liquet igitur quid sentiendum sit I. De facto Eurimedis cuius in Proœm. memineramus: Eurimedescertè à mendacio & fallacia absolvivix poterit; Non enim licet Iudici dicere se habere rem plene aut semiplene probatam, quando revera non habet, tunc enim mentitur & celat id, quod Reo foret manifestandum. Mentitur quia conceptus externus contradictione oppositus conceptui immediatè interno. Ubi c. cordis & oris ἀσυμφωνία, ibi mendacium A. In Iudice qui dicit se habere rem plene aut semiplene probatam & non habet, est cordis & oris ἀσυμφωνία E. & mendacium. Major petita est ex Hodom. Sprus Papæi p. 1457. & Calvini. p. 1233. & per se clara; vanum est si formalitatem mendacii abesse dixeris, talis enim ἀσυμφωνία nunquam non potest esse per se fallax cum frustra quis habeatur, & ex ipso verborum sono ordinario sensu aliam opinionem concipiatur ab ea, quam enuncians intus alit. quod serio sed sero nimis Eristhenes agnovit: Minor facile probatur quia ut jam dictum oratio externa e. g. in Eurimedē Oloodemus confessus est veneficium ἀσυμφώνως seu contradictione opposita conceptui immediate interno, Oloodemus non confessus est veneficium: Aliud habet in animo, aliud verbis enunciatur. En duplex ejus cor. i.e. duplex cogitatio, quæ Aug. c. 3. de mend. vera mentientis nota, una quæ scit Oloodemum non confessum esse & non profert, altera ejus rei quam pro ista profert sc: Oloodemum confessum esse, sciens falsam esse. Celat etiam quod Reo foret manifestandum. Q. enim Reo non aperit statum causæ, probationes, indicia & testes is celat quod Reo esset manifestandum A. judex qui dicit se habere rem plene aut semiplene probatam & non habet, non aperit Reo statum causæ, probationes & indicia, testes, quia ipse λόγως οὐ διδούσις nescit licet λόγως εἰδέναι profiteatur, E. celat Reo quod esset manifestandum. Major probatur exinde quia judex tenetur hæc aperire, ut Reus videat

videat juridicè contra se procedi, non ex affectu aut illicitis artibus.

Si autem hæc Reo manifestet judex, tunc tanquam convictus se dabit, & veritatem ingenuè confitebitur. Auget ejusmodi peccatum LOCUS, cum enim nullibi peccandum sit, gravius tamen peccatum censetur, si in CURIA aut loco iustitiae sacrato mendacium committatur. Dubitari etiam potest, An ejusmodi confessio Rei per mendaces artes elicita sit valida, quia Inquisitoris rerum criminalium interrogatio est injusta? Item an quis possit condemnari à judice, qui fraude elicuit prætextum & occasionem damnandi.

*in Processu
jurid. cont.
sag. & ven.*

Liquet deinde quid sentiendum sit 2. de procedendi quorundam Pseudo-Politicorum. Scribit Laymannus judicem sagæ cuidam quæ adveneficii confessionem adigi non poterat, hunc in modum imposuisse, ut si confiteretur quod res est, eum ex communī civitatis redditu, dum viveret, cibum & potum procuraturum & insuper novas ædes, subintelligebat, quales sagas decent, extructum: vix à mendacio talis judex absolvi potest, hæc enim reservatio παραδόντος & in exspectata esse videtur, cum vocabulum Άedes quod æquivoce hic accipitur non in generaliori significatione accipiatur, pro habitaculo sc. in quo quis ævum degere queat, cum tamen ita accipiendum foret, juxta canonem Analogastant pro suo significato famosiori: Idem sentiendum de exemplo quod profert Spengerus in malleo malef. Posse alicui Iudicem vitam promittere, si veritatem diceret, subintelligendo aut æternam & beatorem, si scil. in his terris debitam luerit pœnam, aut in perpetuis carceribus, aut extra fines istius imperii degendam; Imo posse etiam Iudicem tunc Reo promittere vitam, si officium alii succedenti demandare velit, quamvis certo sciat ejus successorem vitam Reo non condonaturum, omnes hi modi si Auditorem spectes sunt per se fallaces, non per taccid. cum nimis à communi modo loquendi recedant. Mittunt haud raro familiares Rei in carcerem, qui simulant ac si artem magicam addiscere vellent quæ si monstrata, Iudicem deferunt, & ita mendacio veritatem eliciunt: Pernicium factum est quod recenset Laimannus de Guirlando, qui Sagam postquam multas incantationes exercuisset, verbis increpatam impune reliquit, ea tamen conditione, si extra portam ma-

gnas

gnas & insolitas excitatit tempestates: Hicce procedendi modus
planè illicitus: Anne contra August. latrocinio latrocinia, sacri-
legio sacrilegia, adulterio adulteria, prosequenda, & impune
habenda.

c. i. com.
enend.

Liquet quid sentiendum sit. 3. De *Æquivocationibus Iesu-*
ticis; invitis quidem illis sed *meritò sic dictis*, quas ut passim ita etiam
in judicio concedunt: Vehementer in nostrates invehuntur Iesui-
tæ, inter quos non postremus *Maximilianus Sandæus* in suo Mundo
fallace, qui ordinem suum excusat, & ovina candoris veste, quod
verè B. Meisnerus de Becano scribit, vulpinam contegit; Deni-
que inquit fallendi, veritatem dissimulandi, mendacium occulte
disseminandi & amphibolizandi technas artem nostri instituti
Doctoribus adscribunt passim Sectarum Ministri, quos Prædi-
cantes vocant. Et certis Autoribus accepimus eos in suis cathe-
dris plebeculae persuadere conari, Iesuitas hac doctrina, illius usu,
omnium fraudum, ac malorum, quibus Belgium, Gallia, Polonia,
Bohemia, Hungaria premitur, Architectos existere: Et hæc audi-
untur ac leguntur avide, ac à multis habentur tanquam Sibyllæ fo-
lia; In quibus etiam illud legere possis, Iesuitas peccatum origi-
nale in mundum introduxisse, & in auriculari confessione consi-
lum dedit Absoloni, ut parente suum Davidem bello persequen-
tur, vel Bruto aut Cassio ut Iulium Cæsarem trucidarent: Sane
multa absurdiora spargere cæperunt: Claudit commentat. hanc
8. his verbis Ex quo colligatis velim, falsò in vulgus spargi: Theo-
logorum & nostris præsertim institutis Disciplinaque co nfirmari
homines ad fraudes atque perjuria, dum aliud nescio quid animo
clausum tenere, aliud respondere, quando interrogantur, docen-
tur. Has evasions Sathanicas commentū esse Iesuitarum, qui non
perplexè tantum aut involutè loqui, cum id ratio exigit: sed mentiri
palam & dum astuta quædam effugia comminiscimur, negare aper-
tissime quæ sunt, adfirmareque ea quæ non sunt, soleant doceant-
que. Diximus enim exertissime, & iterum clariore voce enuncia-
mus: Mendacium omne quantumvis Iocosum & leve officiis-
que plenum illicitum quovis tempore, omni homini conditioni
esse, fuisse semper, ac nos id abominari. Fas non esse in commu-
ni convictu & conversatione civili, fictione, dissimulatione, æqui-
vocationibus illegitimis agere. Si quando necessitas postulat, non
p. 3. Phil.
Sob. p. 475.

B

nisi

p. 479.

nisi gravi de causa exemplo Patriarcharum, Prophetarum, Christi Domini, ejusque sequacium, sobrie, ambiguorum elufione, & æquivatione proba, licere se discrimini subducere. Ut necessarium ita laudabile esse, nulla lege vetitum, nonnunquam vera non dicere: Nunquam autem pro vero falso supponere, quia odibilis est Deo mendax & mendacium. Hæc & similia nobis objiciuntur, ac si à nostris non ad oculum ex eorum scriptis & quotidiana praxi demonstratum esset, videantur Hodom. spiritus Pap. p. 1441. & seq. ibique citati præfertim B. Meisnerus part. 3. Philos. sobr. sect. I: c. 7. p. 500. & seqq. qui omnia & auctoribus suis & exemplis disputat, & sole meridiano clariora apparebunt omnia.

Imo ipse Sandæus in hac ipsa commentat. 8. similia non tantum adducit, sed & approbat: Concedit reservationem mentalem esse licitam, sed si sobrie ea utaris & legitime, quod nos concessimus si sc. reservatio sit à $\omega\delta\gamma\delta\alpha\eta\lambda\sigma$ necessario subintellecta, naturæ rei connexa. Adducit tamen ad confirmationem suæ theses inter alia Innocentissimum, sic habent ejus verba, virum. Franciscum Assissiatem, aut genuini candoris alium, qui cum ab inimicis inse-
quentibus quæreretur quispiam ad mortem, dextra manu in fini-
stram manicam & sinistra in dextram occulte immissa, dixisse sci-
scitantibus quo fugisset Adversarius: non transfivit hac, subintelli-
gebat per manicam illustri æquivatione cum illi rogassent devia.
Illustris certe reservatio, quam subodorari nequit nisi qui nasum Rhinocerotis habet. Approbat juxta communem Pontif. sen-
tentiam ejusmodi reservationes, nescio ut tibi dicam, non habeo ut
tibi communicem &c. quæ tamen in se habent mendacium proprie-
dictum, cum iis prudentissimus etiam verborum æstimator falli
queat: Imo verissima ut docet D. Dannh. in Hodom. Pap. sp. 1453.
orationis externæ & internæ contradictione, scio non scio. Sandæus
tamen has præstigias consecrare conatur exemplo Christi; Patro-
cinatur inquit nobis $\alpha\omega\tau\alpha\lambda\theta\sigma\alpha$ Iesus Christus, mendacii menda-
ciorumq; Patris interfector, cuius exemplum si sequamur, errare
nō possumus. Is Matth. 24. 36. De die inquit illa & hora nemo scit,
nec Angeli cælorum, nisi solus Pater; Marc. 1. 31. etiam filius, ex-
cluditur: Neque filius nisi Pater. Quomodo neque Filius in quo
sunt omnes thesauri sapientiæ absconditi Coloss. 11. 3. Hoc non
ignorabant Apostoli, itaque suspicari poterant, sententiam esse
diffici-

difficiliorem, quam ut ipsi ejus sensum caperent, latere aliquid in mente Magistri, à quo veritas pronunciati penderet, ac proinde esse orationem æquivocam, ita fuit sane. Nimirum nec filius hominis scit, in quam sententiam etiam abit Calixt. ut nobis revelet: sed frustra hæc adducuntur, si consideremus responsonem Forero idem objicientidatam in Hodom. Sp.Pap.p.1455 D. Danh. Christum revera nescivisse *actu secundo*, secundum humanitatem horam judicii, conditio ad dicendum alijs fictitia est; nam ad dicendum aliis etiam pater nescivit.

*in Harm.
Evangel.
D.Danh.
H.P.p.
1455.*

Ulterius progreditur Sandæus & concedit hujusmodi æquivationes in judicio, cum e. g. Reus quæritur à judice non legitime vel juridice procedente, quod fieri solet in criminis plane occulto, de quo nulla præcessit infamia, nulla indicia expressa, nulla probatio semiplena, tunc Reum posse judicem æquivoce eludere & sine ullo mendacio negare crimen, & dicere, non feci nim. in carcere: Non habui complices in aliis criminibus, & quæ sunt ejusmodi plura: Quid quæso est conditio *θεραπείας* si hæc non sunt, veritatem enim cum injuria alterius maxime judicis & judicii publici reservant. Approbat Sandæus æquivocandi studium, sed tunc quando modus loquendi est talis, ut ex loci, temporis, personæ, Auditorum aliisque circumstantiis satis patet, reticeri quipiam, cuius intuitu verissimum sit, quod falsi speciem habet: Anne judex ex circumstantiis potest capere, quid Reus in mente reservarit, cum talis reservatio sit præter omnem intentionem judicis: Iudex enim quærit de criminis in genere sive publice sive privatim commisso, & hinc judex existimat eum negando responderet ad quæstionem, ut proposita est à judice: Omnis enim vera sententia in primis jurata æstimanda ex sensu ejus cui juratur, perjuri sunt ait Aug. ep. 224. qui servatis verbis exspectatione eorum quibus juratum est deceperunt. Et Isidorus. *Quacunque arte verborum quis iuret, Deus tamen qui conscientia testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui iuratur intelligit.* Frustranea igitur est exceptio Sandæi: Necesse esse ut Reus ejusmodi illusiones proferat in sensu suo ac vero per retentiam in mente supra dictam alioqui esset mendacium; evitari a. æquivatione si verba accipientur non secundum intentionem judicis d. Rei: Non enim ita accipienda sunt, quia Deus non ita accipit.

*D.Danh.
H.C.p.1213.*

Regerit: Nemo tenetur Magistratui obedire nisi legitime præcipienti. Sed falsum hoc, Debetur enim Magistratui, verba sunt Amplissimi Dn.D.Danh.Hodom.Sp.Pap.1454. obedientia in omnibus, si nihil contra legem Dei aut naturæ *quatalis*, ut occur rarur instantiæ Lessi, imperet, iam quæ lex divina aut naturæ prohibet, quærere de criminе cuius reus adhuc est occultus, dummodo publice constet commissum: Ac licet judex sua potestate abutatur, tu tamen teneris ei obedire, licet nō quæ reus tamen qua subditus & si subditus non es, præstat responsum recusare, quam fidē violare, quicquid inde damni metuendū fuerit. Manet igitur æquivocationes Iesuiticas, vel occultationē veritatis, quam Iesuitæ pleriq; docent, & mentalem reservationem, vel æquivocationem verbalem in variis casibus posse adhiberi, nihil aliud esse quam artem mentiendi, quam docere vel imitari nemini licet, nisi qui inventorem ejus pro Magistro auctore agnoscere velit.

Liquet tandem etiam quid sentiendum sit 4. de iis qui peccant in excessu quorum supra mentio facta. Notabile est quod scribit Ames.l.s.cas.consc.c.53.n.28.p.410 Licitum est aliquan. falsa veritate illa verba proferre, ex quibus probabiliter novimus. Auditores aliquid conclusuros falsi & occasionem alteri præbere errandi. Licitum e. erit mendacium pernitiosum ex animo fallendi profectum, quod falsissimum & contra omnem rationem: Nec est quod distinctione aliqua inter mendacium veniam se mereti cogitent. Nullum enim mendacium, quod contra Bodinū notandum, ullo prætextu licitum; quoniam in ipso Decalogo verba sunt August. scriptum est, falsum testimonium ne dicas, quo genre complectitur omne mendacium, quisquis enim aliquid enunciat, testimonium perhibet animo suo. Sed ne quis contendat non omne mendacium falsum testimonium esse appellandum, quid dicturus ad id, quod scriptum est: quisquis mentitur, occidit animam: quod ne quis exceptis aliquibus mentientibus posse intelligi, alio loco legat: Perdes omnes qui loquuntur mendacium: Non enim aliquis exceptit aut indefinite dixit, perdes loquentes mendacium, ut quosdam non omnes intelligi sineret, sed univetsalem sententiam protulit, dicens: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. An quia non dictum est perdes omnes qui loquuntur omne mendacium, vel qui loquuntur quodcunque mendaci um, ideo-

D. Danh.
H.C.p.1314

e.s. de
mend.
Ec. l. cont.
mend.

Sap. I.3.

Bsal.5.

um, idē putandum locum alicui relaxatum esse mendacio, ut sc. sit aliquod mendacium, quod qui loquuntur, non eos Deus perdat, sed eos omnes perdat qui loquuntur i[n]justum mendacium, quod invenitur & justum, quod utique laudis debet esse non criminis? videmus quid sentiendum sit de mendacio, vulgo *officiorum* dicto, quo aliis non obesse, sed potius prodesse studemus: Audiamus verba B. August. Is cum in Enchiridio Patrum hanc quæstionē proposuit et tandem respondet: Nec idē, ullū mendaciū putandum est non esse peccatū, quia possumus alicui aliquā prodesse mentiendo: Possumus enim & furando alicui prodesse, si pauper cui palam datur sentit cōmodum, & dives cui clam tollitur non sentit incōmodū, nec ideo tale furtum quisquam dixerit non esse peccatum. Possimus & adulterando prodesse, si aliqua nisi ad hoc ei consentiatur, appareat amando moritura, & si vixerit p[er]nitendo purganda, nec ideo peccatum putabitur tale adulterium. Imo nulla utilitas qq. Theol. quantumvis magna, veritati præponderanda: Aristoteles quæsitus quid commodi proveniret homini ex mendaciis, respondit, ut cum verum dixerit, nemo ei credat; à quo non abludit August. Dum per mendacium, inquiens, tenditur ut doceatur fides id potius agitur, ut nulli habenda fides & in c. 8 cont. mendac. ita concludit, aut non credendum est bonis, aut credendū eis, quos credimus debere aliquando mentiri, aut non credendū bonos aliquando mentiri. Horū trium primum penitiosum, secundū stultum, restat ergo ut nunquam mentiantur boni. Imo proprietas secundum August. mendaces sunt: Nam mentiens est etiam, qui mentitur invitus; Mendax vero qui amat mentiri, atque delectatur in eo: Idem de mendacio loco dicendum ejusque Patronis, qui eo volunt placere hominibus, non ut alicui faciant injuriam vel inferant contumeliā, sed ut suavessint in sermonibus suis, qui tamen veris malling placere, sed quando non facile inveniunt vera quæ grata sint audientibus, mentiri eligunt potius quā tacere, sed male ubi enim vanitas & in ea delectatio ibi peccatum. Plura qui velit adeat B. Meisnerum in loco supra citato ubi plures inveniet qui hac de materia scripsere. Nos ex qq. Theol. Exe. Dn. Weinb. ita concludimus. Omnis avōpia est peccatum I. Ioh. 3. 4. & mendacium est avōpia E. O. mendacium peccatum. Minor patet ex eo quia O. mendacium opponitur veritati rerum I. Ioh. 2. v. 21. ejusque Authori Deo I. Ioh. 5. 6. quod etiam probat Augustin.

c. 4. cons.
mend.

Weinh.

c. 4. cont.
mend.

qq. Theol.
Weinh.

*Aug.c.3.
conce.mend*

his verbis. Mendaciorum genera multa sunt, quæ quidem omnia universaliter odiſſe debemus, nullum enim est mendacium, quod non contrarium sit veritati. Nam sicut lux & tenebræ, justitia & iniquitas peccatum & recte factum, sanitas & imbecillitas, vita & mors, ita inter se veritas mendaciumque contraria sunt, & quanto magis amamus istam, tanto illud odiſſe debemus. Taceamus rationes quas plerumque Philosophi adducunt & ipſe Arist. 4. Eth.c.7.scribens per ſe omne mendaciū eſt vituperabile, verum autem probum ac laudabile, cui aſſentitur Thomas: Deinde quod mendacium natura ſua contineat duplicem deformitatem ſeu malitiam rectæ rationi repugnantem, nempe abuſum sermonis, deceptiōnem proximi & violationem amicitiæ humanæ, quod prolixe probat ſæpe citatus B. Meisnerus. Manet igitur quod ait August. Interest quidem plurimum qua cauſa, quo fine, qua intentione quiddicatur, ea quæ cōſtat eſſe peccata nullo bone cauſa obtentu, nullo q. bono fine, nulla velut bona intentione facienda ſunt. De his autem ideo prolixiſ qui bene multi ut jam dictum, qui quascunq; ſimulationes admittunt, etiam eas, qui absque mendacio ſ. fallacia committi non poſſunt, ut videant, quam belle ſacris literis, Patribus & rectæ rationi contrariantur.

*c. 7. cont.
mend.*

*cit. Danh.
H.P.p.
1443.*

Liquet denique quid ſentiendum 5. de iis qui peccant in defectu: Nihil certe magis optandum, quam ut omnibus hiſce ſimulationibus, æquivocationibus, reservationibus remotis & ſublatis veritatē indagaremus cum tamen dentur nonnulli caſus, in quibus vix absque harum uſu feliciter progredi poteris, urgente neceſſitate concedendus erit; In quotidiana conuerſatione n. ſi hoc quoq; concederes facile συμπολιτείαν homini ſumme neceſſariam ejusque naturæ implantatam quaſi tolles. Hinc quidam d. conatu irrito probare volunt æquivocationem prorsus eſſe illicitam, eſſe enim principium confuſionis Babylonicae, maledictionem populi Christiani, pertinere ad doctrinas Dæmoniorum, juſtitiæ repugnare, firmiſſimum Christianorum ſolatiu[m] evertere, & Lucianismu[m] ſapere, mendaciu[m] & fycophantiam fovere, virtuſem omniem enervare, pacem Reipubl. pefſundare, dogmaque iſiſſimum Machiavellianum eſſe, Atheiſmo viam ſternere, ſanctitatem omnem & confeſſionem fidei noſtræ tollere, blaſphemias

mias contra Christum, fidem, scripturam S. Ecclesiam & sanctos
 armare, Apologiā pro Priscillianistis & antiquis Hæreticis menda-
 ciorum Magistris ministrare, in universum societatem humanam
 lædere, & in ejus locum inhumanam & Diabolicam collocare,
 perjuria fovere, Reges ad Tyrannidem & crudelitatem contra
 subditos necessariò impellere Principib. maxime Hæreticis, omnē
 adimere securitatem de fidelitate suorum subditorum, & quæ sunt
 alia, quæ quidem omnia utraq; manu largimur, si æquivocationes Ie-
 suiticas & in honestas à nobis etiā profigatas intelligi velis, de iis autem
 quas nos admisimus probari hoc nunquā poterit: Adhibentur enim
 & adhiberi debent ex præscripto rectæ rationis, prudentiæ, impri-
 mis veracitatis quæ non tantū docet ἀληθεύειν sed & μὴ ἀληθεύειν, qui
 igitur virtus virtuti, donū Dei, dono Dei, contrariari potest. Adver-
 satur quidē virtuti mendacium, fraus & dolus malus, sed in simula-
 tione honesta horū nihil: Samuel non nutu & sponte sua d. Dei ad-
 monitu æquivocatione usus & per eā decepit, & cū fraude decepit,
 sed tamen pia ut ex B. Gregorii verbi, superius collegimus: Non
 igitur simulatio est mendacium; quia in ea dolus bonus, in hoc
 malus. Fieri quidem potest aliquando, ut contrarium ejus quod
 est in animo per externa signa significetur, d. animo non iniuste
 aliquem fallendi, sed iuste reprehendendi. Nec ex parte vera, ex
 parte falsa d. una, si id ad quod significandum prolatā, spectes,
 cum vero hisce ex supra dictis lux affundi possit, hic esto.

D. Danh.

H. P. p.

1453.

COROLLARIUM.

COronidis loco lubet examineate quæstionem illam à materia
 nostra forte non alienā; *Quis sc. magis mentiatur, an ille qui falsū
 dicit, ne fallat: an ille qui verum dicit, ut fallat:* Pluribus hanc quæstio-
 nem persequitur B. August. in lib. de mendac. c. 3. eamq; sub hoc, ut res
 fiat clara, proponit exemplo: velut inquit si aliquā viā noverit, ob-
 sideri à latronibus, & timens ne per illā perget homo cuius saluti
 prospicit, & eū scit sibi non credere, dicat eam viam non habere la-
 trones, ad hoc ut illa non eat: dū ideo credit latrones ibi esse, quia
 ille dixit non ibi esse, cui non credere statuit, mendacem putans.
 Alterum autem qui sciens, aut putans verum esse quod dicit, ad
 hoc

Hoc tamen dicit ut fallat, tanquam si homini non sibi credenti, dicat latrones in illa via esse, ubi revera eos esse cognovit, ut ille cui dicit per illam viam magis perget, atque ita in latrones incidat, dum putat fassum esse quod ille dixerit: *Quis ergo istorum mentitur ille qui eligit falsum dicere, ne fallat, an ille qui eligit verum dicere ut fallat? Ille qui falsum dicendo agit, ut verum sequeretur cui dixit, an iste qui verum dicendo egit, ut falsum sequeretur cui dixit?* August. in l. c. varie ad hanc quæstionem respondet, juxta varias exceptiones mendacii: qui horum peccaverit, expresse afferit, at non qui mentitus fuerit: De hoc enim quæritur, si paginam 7. thesarium nostrarum recto judicii oculo inspiciamus luculenter apparet illum mentiri: ubi enim cordis & oris ἀσυμφωνία ibi mendacium ut ex Hodom. spiritus Pap. & Calv. Patroni & Praeceptoris mei æviternum suspiciendi l. c. demonstratum: *dicis non adest intentio fallendi, at est per se fallax si non actu tamen potentia vid.* p. 2. Etiam hic mendacii reus dici potest, imo magis iuxta Thomam. 2. 2. q. 110. art. 1. verba ejus hæc sunt: Magis opponitur veritati in quantum est virtus moralis, quod aliquis dicat verum intendens dicere falsum, quam quod dicat falsum, intendens dicere verum: Quia unum quodque magis judicatur secundum id quod est in eo formaliter & per se, quam secundum id quod est in eo materialiter & per accidens. Ambo ergo mentiuntur, magis tamen hic, nec nos injurios fore existimamus, cum adhuc dubitari possit, *Annon liceat sine iniuria alterius, dicere MENTIRIS, de quibus plura DEO Dante in conflictu.*

I.

Doctissimo Dn. Respondenti

Communi verbo fertur, quod nesciat ille
Regnare in populo, qui simulare nequit.
Attumi Pichler, studiis bene culte tribunal,
Edoceas, deceat, num simulare, Ducis?

Gratu-

Gratulor his studiis. Deus adsit porro labori;
Ut bene perficias, quæ bene cœpta tibi.
Gaud eat inde pater, patruusque Professor, amici
Nostrī, quòd de te spes sibi capta, data.
Amoris ergo scribēbam
Balthasar Scheid Theol. D.L.L.
Orient. Prof. h.t. Coll Phil. Decan.

II.

Non mihi permittunt densata negocia versus
Longius eductos; in præsens accipe paucos,
Omina quis & vota precor pro sorte benignâ;
Ut stet Iova tuis à partibus, atque secundet.

f.
Joh. Conrad. Dannhæver. D.

III.

DVm, quid dissimuleret Index, PICHLERE, recenses,
Et quantum posse dissimulare, doces;
Non tibi dissimulo, sed vero pectore promo:
Laus erit ingenii non simulata tui.

amoris E.
apposuit

PRÆSES.

IV.

*Eximio Dn. Respondenti, Convictori mihi
singulariter dilecto.*

Convictu hospitioque tui mihi cognita primum
Ingenii virtus, sedulitasque fuit:
Cernebam Patrui famam, votumque Parentis
Proponi studiis cum pietate tuis:
Nunc quæ felici successu publica promis,
Lætor doctorum consona judicio.

Amoris testandi ergo scrib.

M. Johannes Georgius Wehely
Summi Templi Diaconus.

Questio torturæ num sit laudabile vero
Investigando medium, dum queris, Amice.
Et simul an quicquam similitudine Principis obfit?
Te, sine torturâ, multum didicisse fateris,
Nec, quacunque via simulet, seduceris hoste.
Hoc præiudicio lis est decisa; facest
Tortor, & expressi fallax confessio veri.
Ingenui bonitas animi se prodidit ipsam,
PICHLERIque forum sua mens est, lingua patronus.

Amico Optimo Gratulabundus

appos

M. Daniel Keck. Argent,
SS. Theol. Stud.

V.I.

Epinicium.

Pugnatum satis est; cæsus jacet hostis, & ingens
Fastus, arenoso carcere Victorabi:
Grande supercilium cecidit, lachrymabilis error.
Ac dolus, ante tuos procubuere pedes;
In quorum subière locum, mens conscientia recti,
Et verâ pietas intemerata fide.
Iam sublimis agit Victoria læta triumphum,
Victrici nitidas fronde revincta comas.
Accinitur Pœan: Spolium Tibi Phœbe litatur,
Tu, quæ deferimus, præmia laudis habes.
Fortunata dies, quæ tot bona jecit in unum,
Quâ veniunt juncto, palma, corona, pede!
Hinc Tibi primus honos surgit PICHLERE, perennat
Nomen, & IS rutilos PULCHER ad usque Polos.
Perge tuo nixu florescere, candida magnum
Adplaudit Clio præmeditata decus.

*amoris & candoris
ergo
Contubernali suo exoptatissime
adclamatum*

à
Johanne Iacobo Ludwig/
Posoniensi Hungaro.